

Volkmar Weiss

Autor: Grégoire Canlorbe

Doktor Volkmar Weiss (*1944) je německý genetik a historik. V roce 1972 získal na berlínské Humboldtově univerzitě doktorát po obhajobě disertace o dědivosti nadání. Napsal řadu knih o lidské genetice nebo sociální mobilitě. V letech 1990-2007 stál v čele Spolkového německého genealogického ústavu. V roce 2000 dr. Weiss vydal knihu *Die IQ-Falle: Intelligenz, Sozialstruktur und Politik* (Případ IQ: *Intelligence, struktura společnosti a politika*), mnohými označovanou za německý protějšek slavné *The Bell Curve*. Zkrácená anglická verze vyšla letos (2020) jako *IQ Means Inequality: The Population Cycle that Drives Human History* (IQ znamená nerovnost: Populační cyklus, který pohání dějiny) u nakladatelství KDP.

Po odchodu do důchodu píše Weiss literaturu faktu nebo romány rozvíjející alternativní historii, mj. *Die Intelligenz und ihre Feinde: Aufstieg und Niedergang der Industriegesellschaft* (Intelligence a její nepřátelé: vzestup a pád průmyslové společnosti) z roku 2012 a o pět let starší *Das Reich Artam: Die alternative Geschichte 1941-2099* (Říše Artam: Alternativní dějiny 1941-2099). Weissovy argumenty použil ve své vysoce kontroverzní a úspěšné knize z roku 2010 *Deutschland schafft sich ab* pro své závěry o demografické proměně Thilo Sarrazin.

Grégoire Canlorbe: V rozporu s obecným konsenzem vycházejí podle vás rozdíly v inteligenci především z **genetické výbavy** a podílejí se na společenské nerovnosti. Jak jste k tomuto vašemu postoji dospěl?

Volkmar Weiss: Komunisté, kteří se v sovětské okupační zóně dostali k moci už v roce 1945, vycházeli z předpokladu, že všechny společenské nerovnosti mají sociální příčiny. Ortodoxní komunisté se proto domnívali, že když s těmito příčinami skončí – v první řadě měli na mysli rozdíly ve vzdělání – vymizí i sociální nerovnosti. Tak vznikla východoněmecká „vzdělávací politika k odstranění privilegovanosti“. Děti z rodin inteligence byly diskriminovány, zatímco potomci dělnictva a rolnictva se těšili zvláštní podpoře, kupříkladu v podobě „rolnických a dělnických fakult“. Koncem 50. let se ve Východním Německu vykonala spousta práce k dosažení cíle rovných příležitostí. A co se stalo potom?

V 60. letech se řada absolventů středních škol, jejichž rodičům se v poválečné éře dostalo zvláštní podpory coby dětem „správného“ třídního původu, stala vedoucími pracovníky a příslušníky inteligence. Následkem tohoto svého nově nabytého vysokého statusu už však jejich děti nebyly brány jako dělnického/rolnického původu a výsadní zacházení jim tedy

nepříslušelo. To nebylo někdejšími zástupci „předvoje dělnické třídy“ vůbec příjemné, a tak bylo v průběhu 60. let od této politiky pozitivní diskriminace proletářských dětí upuštěno. Mezitím se v NDR rozvíjel sociologický výzkum, který se brzy rozžehnal s nejasnými pojmy jako „dělnická třída“ a začal pracovat s jasnějším rozdělením obyvatelstva. Badatelé proto postupně začali všechny absolventy vysokých škol a průmyslovců (tj. lidi s IQ nad 115) bez ohledu na jejich zaměstnání, postavení nebo funkci označovat za příslušníky inteligence.

Srovnání podmínek ve vzdělání některé rozdíly vymazává, jiné však zvýrazňuje: ve srovnatelném prostředí tudíž nestejně výsledky stále těsněji souvisejí s genetickými nerovnostmi. V průběhu 60. let se tak mezi východoněmeckou elitou rozmáhaly meritokratické tendence, a tak už šmahem nezavrhovala možnost genetické podmíněnosti vysoké inteligence. V roce 1969 mě profesor Hans Grimm, ředitel východoberlínského Antropologického institutu, pověřil výzkumem dědivosti matematického nadání. Vydal jsem se tak po stopách Francise Galtona. Souhlasil jsem a povolení k mému bádání se mi dostalo od samotné Margot Honeckerové, ministryně národního školství a manželky vládce NDR Ericha Honeckera.

Při své práci jsem se vyšel z výsledků každoročně pořádaných matematických olympiád. V letech 1963-1971 se jich zúčastnilo na 2,8 milionů studentů, tedy všechny mentálně normální děti mezi pátou a dvanáctou třídou. Z registračních materiálů nejlepších 1329 studentů jsme získali data o přibližně 20 tisících jejich příbuzných.

Obzvláštní důležitost pro nás měla tato zjištění:

V rodinách, jejichž otec náležel do svrchní kategorie inteligence/povolání, byli všichni sourozenci účastníků matematických vysoce nad průměrem.

V rodinách, jejichž otec do této výsadní intelektuální/profesionální skupiny nenáležel, byli sourozenci situováni napříč celým profesním spektrem. Asi 14 % z nich vykonávalo povolání, jež nevyžadují nadprůměrné duševní schopnosti.

Zvláště nápadné bylo odhalení u příbuzných z vedlejší linie (sourozenci rodičů vysoce nadaných dětí a jejich manželé/lky) tam, kde oba rodiče náleželi buď do nejvyšší kognitivní kategorie, nebo naopak pracovali v nekvalifikované pozici. Jejich děti skoro bez výjimky kopírovaly jejich vlastní kvalifikaci i úroveň inteligence. Děti párů ve středním pásmu inteligence (kolem 110) naopak zastávaly zaměstnání všech možných úrovní.

Tyto poznatky ukazují na genetickou podmíněnost vysoké inteligence a nadání.

GC: Jak se badatelé snaží identifikovat geny korelující s inteligencí?

VW: Geny spojené s inteligencí by měly být mezi společenskými vrstvami, etnickými skupinami a lidmi s vysokým a nízkým IQ distribuovány s jistou mírou předvídatelnosti. V roce 2012 právě tento předpoklad posloužil jako pomyslný odrazový můstek při zkoumání všech tehdy dostupných databází genů. Značné naděje se vkládaly do genového lokusu *C2orf16 rs1919128*, bohužel se nenaplnily. Podobně klamným se ukázalo také spojení řady genů se

schizofrenií, Alzheimerem atd. Dnes tak vycházíme z předpokladu, že lidskou inteligenci ovlivňuje velké množství genů, přičemž podíl každého jednoho z nich je jen nevelký.

Jinou metodou hledání genů spojených s inteligencí bylo zaměřit se na největší genetické odlišnosti lidí a lidoopů. Skupina vědců vedená profesorem Jamesem Sikelou z Koloradské univerzity tak zjistila, že množství kopií genu **DUF1220** (dnes známého jako proteinová doména Olduvai) je nejvyšší u člověka a postupem k lidoopům, velkým opicím a dalším savcům se rychle zmenšuje, a živočichů mimo říši savců jej nenacházíme už vůbec. Vykazuje vysokou korelaci nejen s IQ, ale také s pravděpodobností výskytu autismu nebo schizofrenie. U vysoce inteligentních lidí se objevuje asi o 20 kopií tohoto genu více než u těch neinteligentních.

GC: Vaše studium biokulturních mechanismů vzestupů a pádů říší v mnohém navazuje na dílo německého lékaře Eckarta Knaula. Mohl byste prosím stručně shrnout jeho „biologický zákon masové akce“?

VW: Knaul pro mě byl skutečným zjevením: tam, kde Spengler zůstával v hájemství podobenství, přišel Knaul s vědeckým řetězem příčin a důsledků vedoucích k obratu.

Jakmile je země poprvé narušena, uchytí se na úrodné půdě rostliny a rychle porostou celou její plochu. Jednoleté rostliny střídají trvalky, jež uvolňují místo křovinám a stromům. Ty rostou stále výš a hustěji, dokud celou oblast nezničí lesní požár. Pak se celý proces rozbíhá nanovo.

U savců nacházíme regulaci odvislou od hustoty, což znamená neustálé kolísání počtů. Každá nákaza u myši nebo krys ústí ve zhroucení jejich populace. U společenských savců, kteří zpravidla vytvářejí sociální hierarchie, pak může být kolaps vyvrcholením řetězce událostí: populační exploze a intenzivní soupeření uvnitř druhu vedou k oslabení hierarchie založené na dominanci. Populace se bez pevné hierarchie propadá stále hlouběji do chaosu s tím, jak mezi sebou jednotliví příslušníci druhu bojují. Ve stísněných klecích makaků rhesus dochází k vraždám, u hlodavců zase pozorujeme apatii, sterilitu či kanibalismus. Něco podobného je doloženo také mezi lidmi ve stísněných zajateckých lágrech s nedostatkem potravin. Takovýto byl velmi pravděpodobně osud nejen kultury Velikonočního ostrova, ale i řady dalších vyspělých historických společností.

Společnost schopná zvyšovat své bohatství *per capita* vlastně urychluje svou vlastní proměnu. V průběhu posledních 3000 let zaznamenávala Čína opakované vzestupy a pády, formovaly se tu mocné centralizované státy, aby se následně se rozpadaly. Čínští historici mluví o dynastickém cyklu. Schopný vládce zakládá mocnou dynastii, dochází ke sjednocení říše. Její hranice chrání opevnění a vycvičená vojska, staví se cesty, opravuje zavlažování, žije se lépe a lidí přibývá. S dalšími generacemi však rychle bytní byrokracie, zvyšují se daně, omezují se veřejné služby a nastává úpadek. Mezi lidem se rozmáhá přesvědčení, že dynastie pozbyla „mandát nebes“. Dynastie je tak svržena a propuká chaos, při kterém znovu dochází k drastickému snížení počtů obyvatelstva.

Knaul soudil, že růst hustoty i počtu obyvatelstva vždy dospívá až k přelidnění. To má za následek zásadní změny jako všeobecné volební právo nebo volání po socialismu, příroda však nakonec vždy najde cestu k omezení přemnožené populace. K dovršení cyklu je třeba odvést ženy od normálního reprodukčního chování a výchovy dětí, což ústí ve zničení společenského řádu. Na Západě tomu říkáme emancipace a feminismus.

GC: Tvůrčí i kognitivní potenciál západních vyspělých zemí se podle všeho snižuje s tím, jak monarchii a válečnickým duchem prostoupenou monarchii vystřídala nejprve buržoazní demokracie, z níž se vcelku rychle vyvinul imigraci nakloněný **sociální stát**. Zapadá to do teorie **populačních cyklů** coby motoru lidských dějin?

VW: Při studii dějin řeckých městských států dospěl Aristoteles k závěru, že forma vlády se odvíjí od početnosti obyvatelstva a poměru bohatých a chudých, tedy toho, čemu dnešní terminologií říkáme hustota populace a sociální struktura. Našel neměnný vztah mezi kvalitou společenství a relativním podílem určitých povolání a společenských rolí na jedné straně a procentuální velikostí elit na straně druhé.

Jedním z hlavních cílů na cestě modernizace je všeobecné, volné a rovné volební právo, základní politický požadavek masových společností. V Anglii se během 19. století rozšířilo přesvědčení, že všeobecné volební právo coby předehra radikálního přerozdělení majetku dokáže vyřešit všechny společenské problémy.

Prusko v roce 1891 zavedlo své první progresivní daňové předpisy. Nízkopříjmoví lidé s dětmi daně neplatili. Tím začalo rozplozování hlouposti. V celé historii lidstva až do tohoto bodu se totiž přežití dětí odvíjelo od ekonomického úspěchu rodičů. Pokud nebyli dostatečně schopní, jen těžko nebo vůbec hledali partnera a vyhlídky jejich případného potomstva na přežití byly chatrné. S demokracií ale přišlo také progresivní zdanění, sociální stát a pobídky pro ty méně úspěšné, aby se množili.

Páry mají méně potomků, pokud mají oprávněné obavy, že by jejich děti jen stěží dosáhly na jejich vlastní společenské postavení. A protože proniknout do vyšších vrstev bývá z podstaty věci obtížnější než do nižších, rozmáhá se antikoncepce nejprve v horních společenských vrstvách. Jde o reakci na strach, že potomek neuspěje v sociální konkurenční hře. Vládnoucí třída začala ve velkém praktikovat antikoncepci koncem 19. století, střední vrstvy – tedy státní zaměstnanci a kvalifikovaní dělníci – začaly mít méně dětí někdy na přelomu století. Počty potomstva lidí vyšších a středních vrstev klesaly jako svého druhu prevence snížení sociálního statusu. Jakmile se tento trend někdy kolem roku 1900 stal lépe patrným, předpověděl Francis Galton pokles obecné inteligence, k němuž od té doby skutečně dochází.

Do Evropy také proudí miliony cizinců s průměrnou inteligencí často i hluboko pod 100, demokracie tak připomíná vlahý teplý večer na sklonku léta. Tušíme, že po tomto překrásném večeru přijdou studené, bouřlivé dny, kterým se nijak nemůžeme vyhnout.

GC: Řeknete nám něco o vašem románu *Das Reich Artam*, kde Hitler umírá ještě před rozpoutáním války s USA a Třetí říše přežívá.

VW: *Das Reich Artam* lze číst jako utopii i antiutopii, kus prognostiky, kus parodie. Francův režim ve Španělsku i Stalinův Sovětský svaz se v průběhu desetiletí vyvinuly směrem velice odlišným od svých kořenů. Skutečným poselstvím či hlubokým motivem románu tak není zachování Třetí říše na východě Evropy, ale role, již mohla sehrát v cyklu politických forem. Adolf Hitler byl muž proti (svému) času, kdyby jej ale Třetí říše přežila, svou podobu by změnila i ona. Tento výsledek ale pro nakladatele není zajímavý, hlubšímu významu nerozumí nebo se jím přičí.

GC: Existují podle vás rozdíly k postoji ke smrti mezi rasami?

VW: Nevím, iracionální panika a hrůza ze smrti ale jako by pohltila celý svět.

GC: Děkuji za váš čas a ochotu. Chtěl byste na závěr ještě něco dodat?

VW: Kdyby nebylo berlínské skupiny Christiana Drostena, která vyvinula test na Covid-19 a ještě v lednu 2020 jej zpřístupnila Číně, neměli bychom žádné statistické nástroje pro měření šíření nového viru. Ani jediný. Chřipce podobná, trochu záhadná epidemie by se jako už v minulosti tolikrát šířila po světě. Pokaždé při tom zemřely tisíce, někdy i miliony převážně starých lidí, kteří ale nebyli ve statistikách úmrtnosti uváděni ve zvláštní kategorii.

Tak tomu mohlo být i nyní, nic víc. Místo toho ale společnost sevřela úzkost a médii živené ochabování zdravého rozumu, podle všeho neschopného vyvážit cenu s riziky. Tato neschopnost řádné rozvahy rizik a nákladů nás ale provází už od Adama.

V současnosti se tak stalo naším hlavním cílem důsledné vynucování lidského práva zemřít na lůžku jednotky intenzivní péče. Tomu se musí podřídit všechno. Problémem tak není ani tak nový virus, jako spíš neschopnost masové společnosti se s ním adekvátně vypořádat.

Rozhovor Grégoire Canlorbeho s dr. Weissem *IQ Studies Behind the Iron Curtain* vyšel na stránkách *American Renaissance* 20. května 2020.